

ŐSZI CSOKOR

Száz éve született PILINSZKY JÁNOS

(1921. november 27. – 1981. május 27.)

*„Rossz voltam, s te azt mondtad, jó vagyok.
Csúf, de te gyönyörűnek találtál.
Végig hallgattad mindig, amit mondtam.
Halandóból így lettem halhatatlan.”*

(Átváltozás)

„Épp abban, hogy mulandóságunkat érzékeljük is, fészkel meghívatottságunk reménysége. Hogy szenvedésünk mélyebb a kövek és a föld szenvedésénél, szintén ettől van. Arcunkban az öröklét fényétől szomorúbbak a ráncok minden más teremtményénél, ahogy tőle sugárzóbb örömünk is.

A föld haldoklása rólunk szól és nem rólunk egyszerre. A mi életmódunkhoz viszonyítva a tél csak viszonylagos halál, de a tavasz is csak átmeneti föltámadás. Mi valójában kívül állunk a »puszta időn«; együtt úszunk vele, de mégse egészen. Míg a mindenség a szakadatlan mulandóság jegyében él – mi halandók és halhatatlanok vagyunk.

E valódi és feloldhatatlan feszültségből született egész kultúránk és minden imádságunk. Abból, hogy itt vagyunk, s mégse vagyunk egészen itthon a földön.”

(Az Újév küszöbén)

*„A hallgatózó kert alól
a fa az ürbe szimatol,
a csend törékeny és üres,
a rét határokat keres.”*

(Őszi vázlat)

„A születő művet megelőzi egy indokolatlan biztonságtudat, valamiféle olyasmi, hogy »megvan, megtaláltam, egészen világos előttem!« Nehéz lenne megmondani, hogy mi. Lehet, hogy már van egy sorom, vagy még az se, egyszerűen valamiféle biztonságos helyzetérzésem, egyetlen szilárd pontom, pozícióm, ahonnan azonban egész világomat mozgásba hozhatom, mint egy fordított előjelű földrengés.

Tehát bármilyen élmény adja is a végső elhatározó lökést egy vers megszületéséhez, maga az indulás sikere és magának a versnek a sikere kiszámíthatatlan és meglepő. A szerelmes, megalázott vagy megleégedett költő nemcsak azt mondja el, ami pillanatnyilag a szívében fekszik; a jelzők, a zene, a hasonlatok és szókapcsolások ürügyén egy egész, már automatikusnak mondható világ valósítja meg magát. A rest súlyok, nyomasztó szenvedélyek és zsúfoltan tolongó emlékek egy épkezláb szerkezetben, élő és megnyugtatóan formás műben rendeződnek.”

(A mű születése)

